

У прыватнасці, для сістэмы ашуканы ў культуры такімі галінамі з'яўляюцца мова, літаратура, выяўленчае мастацтва, музыка, танец, тэатр, народныя рамёствы і архітэктура.

Рук. уладкавання сістэм дакладных ведаў у культуры звязаны з укараненнем элементаў інфармацыйных і камп'ютэрных тэхналогій, заснаваных на дасягненнях дакладных навук (матэматыка, кібернетыка, тэорыя сістэм).

Свядомаму засваенню ведаў аб культуры спрыяе стварэнне інфармацыйных мадэляў падсістэм і элементаў культуры (у прыватнасці, мадэляў мастацкіх твораў) на аснове дакладных ведаў. Такія мадэлі павінны ўлічваць гісторыю развіцця падсістэмы, яе цяперашні стан, уласны лад (канструкцыю), а таксама ўзаемадзеянне гэтай падсістэмы з іншымі сістэмамі (палакольным светам). Спалучэнне названых элементаў (розных галін ведаў) у адной канструкцыі магчыма на аснове агульнай тэорыі сістэм.

Укараненне элементаў сістэм дакладных ведаў у навучальны працэс мае на мэце стварыць магчымасці:

- эфектыўнага інфармацыйнага абмену паміж рознымі галінамі ведаў;
- фармалізацыі і мадэліравання творчых працэсаў (канструявання ў мастацкай творчасці);
- аўтаматызацыі доступу да інфармацыйных звестак на ўсіх галінах культуры.

Іваню М.В.,
канд.пед.навук,
дацэнт.

Ровіна Р.А.,
канд.пед.навук,
дацэнт.

Каралева Т.А.,
канд.пед.навук,
дацэнт.

ЛАБАРАТОРНЫЯ ЗАНЯТКІ ПА КУРСУ "БІБЛІАГРАФІЯ ПРЫРОДАЗНАЎЧАЙ, ТЭХНІЧНАЙ І СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ" ЯК СРОДАК НАБЫЦЦЯ ПРАКТЫЧНЫХ УМЕННЯЎ І НАВЫКАЎ

1. Курс "Бібліяграфія прыродазнаўчай, тэхнічнай і сельскагаспадарчай літаратуры" дае тэарэтычныя веды і практычныя навыкі, займае

значнае месца ў сістэме падрыхтоўкі бібліятэкараў-бібліяграфіаў. Асаблівасці сацыяльнай ролі навукова-тэхнічнай і сельскагаспадарчай літаратуры, яе разнастайнасць і складанасць, высокі прафесійны ўзровень спажыўцоў інфармацыі вызначаюць дадатковыя складанасці ў авалоданні студэнтамі не толькі комплексам ведаў, але і ў набыцці практычных уменняў і навыкаў. Уяўленне студэнтамі месца і ролі курса ў інфармацыйным забеспячэнні спецыялістаў навукі і вытворчасці будзе садзейнічаць выпрацоўцы вагаі да прафесіі, асэнсаванню яе грамадскай значнасці.

2. Асноўным сродкам набыцця прафесійных уменняў і навыкаў метадыкі бібліяграфавання галіновай літаратуры і абслугоўвання спецыялістаў з'яўляюцца лабараторныя заняткі, якія займаюць амаль палову агульнага аб'ёму галзін курса. Тэматыка заняткаў дастаткова разнастайная, тым не менш можна ўмоўна згрупаваць іх у некалькі блокаў. Першы прысвечаны спецыфіцы галіновых інфармацыйных выданняў, другі -- бібліяграфаванню галіновай літаратуры, трэці -- бібліяграфічнаму абслугоўванню спажыўцоў інфармацыі.

3. Заняткі першага блока накіраваны на набыццё ўмення колькаснага і якаснага аналізу першасных і другасных крыніц інфармацыі. Перш-наперш гэта шматаспектны аналіз дакументальнага патоку, адлюстраванага ў інфармацыйных і бібліяграфічных выданнях, яго рассяяне ў часопісах і бюлетэнях. Акрамя таго, на іншых занятках студэнты асвойваюць навыкі метадыкі нараўнальнага аналізу рэфератыўных выданняў, бібліяграфічнай забяспечанасці розных галін навукі і тэхнікі і г.д.

4. Другі блок складаюць заняткі па асаблівасцях тэхналогіі вытворчасці бібліяграфічных паказальнікаў па прыродазнаўству, тэхніцы і сельскай гаспадарцы. Спачатку студэнты аналізуюць структуру і змест рэфератаў, надрукаваных ў рэфератыўных часопісах, і набыцця навыкі выкарыстоўваюць на наступных занятках пры падрыхтоўцы сваіх рэфератаў па дакументах, прысвечаных абсталяванню матэрыялам і тэхналагічным працэсам.

На заключных занятках гэтага блока студэнты складаюць картатэкі па актуальных напрамках прыродазнаўства і прыкладных галін.

5. Заняткі трэцяга блоку прысвечаны набыццю ўменняў і навыкаў абслугоўвання спецыялістаў у галіне навукова-тэхнічнага і аграрнага комплексаў.

Методыка правядзення гэтых заняткаў патрабуе ад студэнтаў канцэнтрацыі і выкарыстання тэарэтычных ведаў, уменияў і навыкаў, атрыманых у тэарэтычнай частцы курса і на папярэдніх лабараторных занятках.

Для лепшай арыентацыі ў даведачных выданнях і ў масіве другасных крыніц інфармацыі, якія выкарыстоўваюцца пры абслугоўванні спажываючай інфармацыі, студэнты ажыццяўляюць бібліяграфічны і фактаграфічны пошук.

Значнае месца ў гэтым блоку належыць дзелавым гульням, якія спрыяюць пазнавальнай дзейнасці, інтэнсіфікацыі навучальнага працэсу і больш, чым іншыя, адпавядаюць рэальным сітуацыям у бібліятэках і органах інфармацыі.

Першая дзелавая гульня "Выбарачнае распаўсюджанне інфармацыі" (BPI) прадугледжвае аўдыторную і самастойную работу студэнтаў у якасці спажываючай інфармацыі і бібліяграфічна-інфарматараў. Набліжэнне тэматыкі інфармацыйных запытаў да рэальнай практыкі навукова-тэхнічных бібліятэк і органаў інфармацыі, з аднаго боку, стварае дадатковыя цяжкасці, але робіць яе, з другога, па водгуках студэнтаў, цікавай і вынікавай.

Заклучная дзелавая гульня "Распрацоўка тэхнічнага задання на сістэму інфармацыйнага абслугоўвання" патрабуе выкарыстання набытых раней ведаў і навыкаў па пытаннях фарміравання даведачна-інфармацыйнага фонду, форм і метаў групавога і індывідуальнага абслугоўвання спецыялістаў.

Відавочна, што ўсе разгледжаныя вышэй заняты праводзяцца па традыцыйнай тэхналогіі.

6. Пераход рэспубліканскіх, навуковых і бібліятэк ВНУ на аўтаматызаваную тэхналогію бібліятэчна-бібліяграфічных працэсаў ставіць перад выкладчыкамі факультэта шэраг праблем і пытанняў, звязаных з пераасэнсаваннем зместу тэарэтычных і практычных заняткаў па ўсіх дысцыплінах, у тым ліку і па галіновых бібліяграфіях.

Па-першае, якім чынам у рамках той жа колькасці гадзін навучыць студэнта і аўтаматызаванай тэхналогіі, і традыцыйнай, якая існуе сёння і яшчэ доўга будзе існаваць у бібліятэках розных тыпаў у рэспубліцы?

Па-другое, змест лабараторных заняткаў па аўтаматызаванай тэхналогіі па галіновых бібліяграфічных дысцыплінах будзе залежыць ад пэрагу фактараў:

- ад уменияў і навыкаў, атрыманых студэнтамі

пры вывучэнні курсаў "Вылічальная тэхніка" (зносіны з камп'ютэрам, валоданне сістэмай MARC), "Аналітыка-сінтэтычная апрацоўка дакументаў" (складанне электроннага каталога), "Арганізацыя і методыка бібліяграфічнай работы" (агульная методыка фарміравання баз дадзеных) і г.д.;

- ад паслядоўнасці вывучэння гэтых дысцыплін і пераемнасці набытых студэнтамі навыкаў;

- ад свочасовай распрацоўкі канцэпцыі камп'ютэрнай падрыхтоўкі ва універсітэце (на наш погляд, гэта галоўнае).

7. Раённе азначаных праблем выклікае неабходнасць рэалізацыі наступных арганізацыйна-метадычных мерапрыемстваў: значнае пашырэнне парку ПЭВМ і падрыхтоўкі выкладчыкаў спецыяльных дысцыплін, здольных забяспечыць якаснае навучанне студэнтаў камп'ютэрнай тэхналогіі.

Зязюля А.Р.,
ст.выкладчык

РАСПРАЦОЎКА СТРУКТУРЫ БАЗ ВЕДАЎ НАВУЧАЛЬНА-КАНТРАЛЮЮЧАЙ АБАЛОНКІ

Укараненне ў навучальны працэс аўтаматызаваных навучальна-кантралюючых сістэм (АНКС) на базе сучаснай вылічальнай тэхнікі дазваляе ў значнай ступені павысіць эфектыўнасць навучальнага працэсу, актывізаваць ўсе формы вучэбнай работы студэнтаў.

У практыку навучальнага працэсу ВНУ ў сучасны момант укараняюцца навучальна-кантралюючыя сістэмы, якія арыентаваны на вывучэнне матэрыялу і праверку ведаў у канкрэтных вучэбных дысцыплінах і ўключаюць інфармацыйнае забеспячэнне па канкрэтных тэмах, раздзелах або па вучэбнай дысцыпліне ў цэлым. Працэс навучання ў гэтым выпадку ўяўляецца як працэс непасрэднага актыўнага ўзасмадзяснення выкладчыка, распрацаванага вучэбна-метадычнага забеспячэння аўтаматызаванай НКС і навучэнца.

Узасмадзясненне выкладчыка і навучэнца ва ўмовах традыцыйнага навучальнага працэсу можа быць апісана як працэс кіравання дзейнасцю навучэнца. Гэты працэс носіць інфармацыйны